

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

“VARK MODELING PEDAGOGIK NAZARIYASI VA
BO‘LAJAK BOSHLAG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARI UCHUN
O‘QITISHDAGI ROLI.”

Rahimova Mushtariy Alisher qizi

Andijon davlat Pedagogika instituti assistent o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada VARK modeliga asoslangan o‘quv jarayonining ahamiyati va metodologik yondashuvlari tahlil qilinadi. VARK modeli (Visual, Auditory, Read/Write, Kinesthetic) o‘quvchilarning turli o‘rganish usullarini inobatga olgan holda ta’limning samaradorligini oshirishga qaratilgan. Maqolada VARK modelining qisqacha ta’rifidan boshlanib, uning har bir komponenti va ta’lim jarayonida qo‘llanilish usullari, shuningdek, O‘zbekiston ta’lim tizimida ushbu modelning o‘rni va ahamiyati haqida so‘z yuritiladi.

Kalit so‘zlar: VARK modeli, boshlag‘ich ta’lim, o‘qitish metodikasi, innovatsion texnologiyalar, Prezident qarorlari, zamonaviy ta’lim, kompetensiyalar.

Ta’limning samaradorligi o‘quvchilarning o‘rganish usullariga to‘g‘ri mos kelishiga bog‘liq. Har bir shaxs o‘qish va o‘rganishda turli usullarga ega bo‘lib, ba’zi o‘quvchilar vizual materiallarga, boshqalari esa eshitish yoki amaliy mashqlar orqali yaxshi o‘rganadilar. VARK modeli, shuningdek, har bir o‘quvchining individual o‘rganish usuliga mos ravishda o‘qitish metodlarini tanlash imkonini beradi. VARK modelining afzalliklari va uning ta’lim jarayoniga qo‘llanilishi, ayniqsa boshlag‘ich ta’limda, ta’lim metodikasi va strategiyasini takomillashtirishga katta hissa qo‘shadi.

VARK modeli ta’riflari va komponentlari:

VARK modeli 1987-yilda Neil Fleming tomonidan ishlab chiqilgan va uning asosiy maqsadi o‘quvchilarning individual o‘rganish usullarini aniqlash va ularga mos ravishda o‘quv jarayonini tashkil qilishdir. Model nomi har bir o‘rganish usulining inglizcha bosh harflaridan olingan:

- V (Visual) - vizual: O‘quvchilar ko‘rish orqali o‘rganadilar. Ushbu kategoriya bo‘yicha o‘quvchilar diagrammalar, rasmlar, grafiklar, videolar va boshqa vizual materiallarga ko‘proq e’tibor beradilar.

- A (Auditory) - eshitish: Bu turdagi o‘quvchilar ma’lumotni eshitish orqali o‘rganadilar. Ular ko‘pincha darsda o‘qituvchining so‘zlarini tinglashni afzal ko‘radilar va ba’zi hollarda video yoki audio materiallarni tinglashda samarali bo‘ladilar.

- R/W (Read/Write) - o‘qish/yozish: Ushbu o‘quvchilar yozma materiallarni o‘qib va yozib o‘rganadilar. Ular o‘qish va yozish jarayonida bilimni mustahkamlashni, ma’lumotlarni qayta yozish va tahlil qilishni afzal ko‘radilar.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

• K (Kinesthetic) - harakat (amaliy): Kinestetik o'quvchilar o'z tajribalarini qo'llash orqali o'rganadilar. Bu guruh o'quvchilari ko'proq amaliy mashqlarni bajarish va jismoniy faoliyat orqali ma'lumotlarni o'zlashtiradilar.

VARK modelining ta'lim jarayoniga qo'llanilishi:

VARK modelining ta'lim jarayoniga qo'llanilishi, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olishni anglatadi. Har bir o'quvchi o'qish, tinglash, yozish va amaliy mashqlar orqali ma'lumotni o'zlashtiradi, va bu usullarni ta'limda sinergik ravishda birlashtirish orqali o'quv samaradorligini oshirish mumkin. Quyidagi yondashuvlar VARK modelining ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiyasini ta'minlashga yordam beradi:

1. Vizual metodlar:

O'quvchilarga darsni vizual materiallar, diagrammalar, jadvallar va diagrammalar yordamida tashkil etish, ular uchun ko'proq tushunarli va yodda saqlashni osonlashtiradi. VARK modelida vizual o'rganish usuli ko'pincha grafikalar, rang-barang tasvirlarga va rasmlar tushuntirishlarga asoslanadi.

2. Eshitish va tinglash metodlari:

Auditory o'quvchilari uchun darslarni audio materiallar yordamida o'tkazish yoki o'quvchilarning guruhlariga bo'lingan holda bahs va munozaralarda ishtirok etishlarini ta'minlash samarali bo'ladi. O'quvchilarga mavzularni tinglash orqali tushuntirish va ularga muloqot qilish imkoniyatini yaratish foydali.

3. O'qish va yozish metodlari:

O'quvchilarga o'qish va yozish materiallarini taqdim etish, ularning bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi. Kitoblar, qo'llanmalar, matnlar va boshqa yozma materiallar orqali o'quvchilarning ma'lumotni qayta ishlash va tizimlashtirish ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin.

4. Kinestetik metodlar:

Kinestetik o'quvchilari uchun amaliy mashqlarni bajarish, simulyatsiyalar, laboratoriya ishlari, loyihalar va boshqa harakatga asoslangan faoliyatlar samarali bo'ladi. Bu yondashuv o'quvchilarga o'z qo'llari bilan tajriba orttirish imkoniyatini yaratadi va materialni o'zlashtirishni mustahkamlaydi.

VARK modeli va boshlang'ich ta'lim: Boshlang'ich ta'limda VARK modelini qo'llash juda samarali bo'lishi mumkin. O'quvchilarning o'zlashtirish qobiliyati va o'rganish usullari hali shakllanmagan bo'lishi mumkin, shuning uchun o'qituvchilar har bir o'quvchining ehtiyojlariga mos ravishda darslarni tashkil qilishlari zarur. Boshlang'ich sinfda vizual materiallar, amaliy mashqlar va audio-visual resurslar orqali o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin.

VARK modeli va O'zbekiston ta'lim tizimi: O'zbekiston ta'lim tizimida VARK modelini qo'llash, ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. O'zbekiston Respublikasining Prezident qarorlari va farmonlari ta'limni raqamlashtirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirishni ta'kidlaydi. VARK

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

modelining qo'llanilishi O'zbekiston ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish va o'quvchilarning individual ehtiyojlariga mos o'qitish metodlarini ishlab chiqish jarayonida muhim rol o'ynaydi.

VARK modeli ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olishga asoslangan samarali yondashuvdir. Ushbu modelni qo'llash o'quvchilarning ma'lumotni o'zlashtirish darajasini oshiradi, shuningdek, ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Boshlang'ich ta'limda VARK modelining integratsiyasi o'quvchilarga turli o'rganish usullaridan foydalanish imkoniyatini yaratadi va ularning individual ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim olishlariga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." *International Journal on Orange Technologies* 3.12 (2021): 211-216.
2. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." *INTERNATIONAL CONFERENCES*. Vol. 1. No. 11. 2022.
3. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.4 (2022): 70-81.
4. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.3 (2022): 288-296.
5. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."
6. Fleming, N. D. (1995). "VARC: A Guide to Learning Styles".
7. Pashaei, M., & Latifi, M. (2016). "The Effect of Visual Learning Strategies on Students' Learning".
8. Dunn, R., & Dunn, K. (1999). "Teaching Elementary Students through Their Preferred Learning Styles".
9. Lujan, H. L., & DiCarlo, S. E. (2006). "Too much teaching, not enough learning: What is the solution?".
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasiga oid qaror va farmonlari.

